

Lesbrief 69: juni 2020

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@onzetaal.nl.

Spits je oren voor laattaarts

Het kost niets om er kennis mee te maken. Je hoeft alleen maar je oren te spitsen. Dan kun je het elke dag wel horen: straattaal. Je spreekt die taal onder vrienden, maar het is ook een beetje een geheimtaal: buitenstaanders begrijpen er meestal helemaal niets van.

> [Lees verder](#)

Taal in Rotta

Hoe klonk het Nederlands duizend jaar geleden? Er zijn natuurlijk geen opnamen uit die tijd, en zelfs maar heel weinig geschreven teksten. Toch is het tot op zekere hoogte mogelijk de gesproken taal uit die tijd te reconstrueren en ten gehore te brengen – en dat is precies wat een taalkundige onlangs gedaan heeft.

> [Lees verder](#)

Spits je oren voor laattaarts

Het kost niets om er kennis mee te maken. Je hoeft alleen maar je oren te spitsen. Dan kun je het elke dag wel horen: straattaal. Je spreekt die taal onder vrienden, maar het is ook een beetje een geheimtaal: buitenstaanders begrijpen er meestal helemaal niets van.

Hoe ontstaat straattaal? Je neemt woorden uit andere talen over (bijvoorbeeld *mattie* uit het Surinaams), je verhaspelt woorden ('Warr gha jai?' in plaats van 'Waar ga je heen?') of je draait ze (gedeeltelijk) om (*zeggen* wordt dan *gezze*).

Achterstevorentaal kom je trouwens niet alleen in het Nederlands tegen. Het komt over de hele wereld voor, onder meer in het Frans. Daar heet achterstevorentaal *Verlan*, het omgekeerde van *L'envers*, wat ook al 'het omgekeerde' betekent.

In Groot-Brittannië zijn in straattaal nieuwe betekenissen voor *man* ontstaan. *Man* kan 'ik', 'je', 'hij' of 'wij' betekenen. Dat maakt het er niet eenvoudiger op. Je moet goed je oren spitsen om te begrijpen over wie het gaat.

Meer weten over Nederlandse straattaal? Spijker je kennis bij via [deze pagina](#) of [deze pagina](#).

Vragen

Beantwoord vraag 1 eerst voor jezelf en bespreek het antwoord daarna in de klas.

- 1 Welke straattaalwoorden gebruik jij veel? Noem er drie en bedenk hoe ze zijn ontstaan: Komen ze uit een andere taal? Is het achterstevorentaal? Of zijn de woorden op een andere manier gevormd?

Doe vraag 2 samen met een klasgenoot.

- 2 *Mattie* betekent 'vriend', dat weet iedereen. Maar er zijn ook veel straattaalwoorden die lang niet zo bekend zijn. Kijk maar eens in het [straatwoordenboek](#). Zoek allebei drie leuke woorden uit en laat de ander raden wat ze betekenen.

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Taal in Rotta

Hoe klonk het Nederlands duizend jaar geleden? We hebben natuurlijk geen opnamen uit die tijd, en zelfs maar heel weinig geschreven teksten. Of eigenlijk: heel weinig teksten in de taal die de mensen toen spraken (de voorloper van ons Nederlands). Er werd in die tijd wel geschreven, maar dat gebeurde dan meestal in het Latijn.

Toch zijn er wel wat fragmenten van geschreven Nederlands uit die periode overgebleven. Taalkundigen hebben de gesproken taal van die tijd kunnen reconstrueren door naar die teksten te kijken, maar ook door nauwkeurig uit later Nederlands af te leiden hoe de uitspraak van de taal zich ontwikkeld heeft.

In [dit filmpje](#) legt taalkundige Peter Alexander Kerkhof eerst uit wat voor taal dat zogeheten Oudnederlands was, en welke andere talen er in die tijd in dit deel van Europa werden gesproken. Daarna vertelt hij het verhaal van het Rotterdam van duizend jaar geleden. Dat is op zich ook een interessant verhaal, waarbij in beeld wordt getoond hoe Rotterdam (en waarschijnlijk een groot deel van Nederland) eruitzag.

Maar bijna nog interessanter dan dat verhaal is de taal: het hele commentaar wordt gegeven in het Oudnederlands, met ondertiteling in de taal van vandaag.

Vragen

Beantwoord de vragen 1a, 1b en 1c eerst voor jezelf en bespreek je antwoorden daarna in de klas.

- 1a Bekijk [het filmpje](#) over Rotterdam in de elfde eeuw. Luister wat er gezegd wordt tussen 1:10 en 1:30 en lees de ondertiteling aandachtig. Waar is de nederzetting Rotta naar genoemd? Wat betekent het woord *rotta*?
- 1b Aan het eind van het filmpje wordt gezegd dat men bang was de nederzetting Rotta ooit te moeten verlaten vanwege overstromingsgevaar. Is Rotta tijdens of na de elfde eeuw inderdaad overstroomd? Licht je antwoord toe. Noteer je bron.
- 1c Hoe komt Rotterdam aan zijn naam? Noteer je bron.

Beantwoord vraag 2 eerst voor jezelf en bespreek je antwoord daarna in de klas.

- 2 Hoe vind je het Oudnederlands uit de elfde eeuw klinken en waarom? Lijkt het op een andere taal? Versta je woorden?

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden eerste onderwerp

- 1 Eigen antwoord.
 - 2 Eigen antwoord.
-

Antwoorden tweede onderwerp

- 1a De nederzetting is genoemd naar de rivier de Rotta. *Rotta* betekent 'troebel'.
 - 1b Ja: "Rotta werd in de twaalfde eeuw geplaagd door grote overstromingen die een dikke laag klei achterlieten en het gebied onbewoonbaar maakten. Zo was er in 1170 een grote overstroming van de Rotte als gevolg van een [stormvloed](#) (de [Allerheiligenvloed](#))."
(Bron: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Rotta_\(nederzetting\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Rotta_(nederzetting)))
 - 1c De stad dankt haar naam aan de dam die in de dertiende eeuw in de rivier de Rotte is gemaakt om overstromingen tegen te gaan.
(Bron: <http://www.etymologiebank.nl/trefwoord/rotterdam>)
 - 2 Eigen antwoord.
-